

Szerkesztőség

Arad, Acsev-palota.

Kiadóhivatal:

Sulv. Regele Ferdinand 22.
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat.)

Sürgönyeim: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JOZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN.

Egész évre 360 Lei.

Fél évre 180 Lei.

Negyed évre 90 Lei.

Havonta 30 Lei.

Hirdetések díjazás szerint
vételnek felel.

Megjelenik naponta reggel.

A politika csődje.

Abban a külpolitikai vitustáncban, amelynek koreográfiai jegyzeteit a napilapok távirati rovatai tükrözik vissza, újabb, variációs fordulat következett be. A fordulatot nem lehet váratlanak nevezni. Amióta a trianoni békeszerződést becikkelyezték Európa parlamentjei, határozottan kirajzolt vonalban kanyarodott minden a jóvátétel kérdése körül. Maga a szó, hogy: „jóvátétel,” valami olyan kétségbeesett megbánást takar, minden vérfolyamnak és minden, nyolc esztendeje tartó szomorúságnak és megtéptettségnek valami olyan sötét fölemésztesét, hogy önkéntelenül is azt lehetne kérdezni: Ti, akik ma annyit jóvá akartok tenni, miért tettetek annyi rosszat? Ti, akik ma a világtörténelemtől valami misztikus parancsszóra helyreigazítást követeltek, miért tettetek annyi mindent hibásan, vagy belátás nélkül, hogy helyre kelljen igazítani azt, amit cselekedni bizonyos válságos és forró pillanatokban helyesnek éreztetek?

A német jóvátétel kérdése körül konferenciák sorakoztak egymás hegyén-hátán, főbizottságok, albizottságok és reparációs szakosztályok alakultak és minden fölé, ami történt, tetemre hívták Németországot. A háború rettenő terheivel megrakott számláját a németeknek akarták és akarják még most is behajtani, mert a német Ruhr-vidék és a német bányák és a német szorgalom: röviden: — a germán őserő — minden számlára nézve garancia. Am a jóvátételek első, Németországgal foglalkozó konferenciája eredménytelenül végződött. A londoni tanácskozáson az egybegyűlt európai hatalmak, de főleg Franciaország, kétkedve fogadták a bejelentett német fizetésképtelenséget. A képviselők és meghatalmazottak legnagyobb része egyáltalán nem hitte el, hogy az a Németország, amelynek a múltból kitmaradt csorbitatlan munkaerője és cselekvőképessége még ma is csodákra képes: ne tudja megfizetni a hadikárpótlást, vagy legalább is ne rázzon ki a mellény zsebéből annyi milliárd arany-márkát, amennyire éppen a párisi, vagy londoni parlamentek ezidei költségvetésének szüksége van. A londoni konferencián tűnt föl legelőször az az ellentét, amely ebben a kérdésben Angliát Francia-

országtól elválasztja és a párisi konferencián, tegnapelőtt, ez az ellentét már odáig fajult, hogy minden joggal a politika csődjét lehet következtetni belőle.

Mert csődöt jelent a franciák agresszivitása és az angolok engedékenysége Németországgal szemben. Egy ujonnan összekovácsolt hordó abroncsai szakadnak szét egymástól. Az angol álláspont szívesen csökkenteti a német jóvátétel összegét, sőt a fizetési feltételeken is enyhít és moratóriumot szab ki. Ezzel az állásponttal szemben ott van Poincaré és a belga miniszterelnökök a fölfogása, akik kijelentik, hogy Németország gazdasági labilitása csak szemfényvesztés, az indokok hamisak, Németország fizetni tud és fizetni képes. Az angol és francia tervezetek között a párisi konferencia nem tudott harmóniát teremteni. Szemben áll Bonar Law Poincaréval: — ez az a disszonancia, amely a Lloyd-George és Clémenceau asszonanciájából kialakult. A szakítás — ma még így látszik: elkerülhetetlen. Be sem lehet látni, hogy, ha ebben a kérdésben az egyensúly nem áll helyre, milyen kiszámíthatatlan konzekvenciák rejtőzködnek. A szakítás ismét — ha nem is fegyverrel — de mindenestre újabb jegyzékekkel és konferenciákkal fölbontaná Európa békéjét. Kihatna, vagy kihathat a török-görög kérdésre is, amelynek hullámai még mindig nem csöndesedtek le és amelyben először jelentkezett az angol-francia véleménykülönbség. S Anglia, amely a maga békülékenyebb álláspontja mellett végleg ki akar tartani, e szándékát olyan tényekkel igyekszik bizonyítani, mint az amerikai angoladósság rendezése, amely a világ legnagyobb pénzügyi tranzakciója lesz, s amelyet az angol követ Washingtonban már előkészít.

A hangyabolyra rálépett a történeti igazság csizmája. A korcon megindult a marakodás és a politikai világszínházban lehet, hogy új fölvonás kezdődik. Valahogy azt érezzük, hogy a mai ember lelkéből hiányzanak azok az izgalom-hurok, amik ezekre az eseményekre rezonálni tudnának. Csak annyi marad itt, hogy békét akarunk. Szomjazzuk azt az időt, amikor a politika csődje következik be és Európában megtartják a konszolidáció és a nyugalom legelső konferenciáját.

Nagy botrány a kamarában.

(Kavarodás egy titkos távirat körül. — Vajdát bíróság elé akarják állítani.)

Bucurest. A kamara tegnapi ülése nagy botrányok között folyt le. Mindjárt az ülés elején napirend előtt éles támadást intézett Michalache Marzescu munkaügyi miniszter ellen. Azt kérdezte a kormánytól, hogy szilárd-e még Marzescu miniszter helyzete ama hamisított táviratok következtében, amelyek a külügyminisztérium titkos levéltárából kerültek ki. Kéri, hogy az orosz béketárgyalások iratait terjesszék a parlament elé, miután ő az ügyben sürgős interpellációt akar beterveztetni.

Marzescu miniszter azonnal válaszlott és ismertette a sajtóban megjelent cikkeket. Megemlítette, hogy az egyik leközölt távirat dossierja tényleg eltűnt a külügyminisztérium titkos levéltárából és az bizonyára az ellenzék kezében van.

A miniszter e szavakra óriási botrány tört ki. Egymásután emeltek szólásra Lupu, Michalache, Jorga és hevesen tiltakoztak az ellenzék meggyanusítása ellen. Marzescu további beszéde során misztifikációval vádolta meg Vajdát, akit azután Michalache vett védelmébe és rámutatott arra, hogy a kormány kezdte publikálni a titkos iratokat. Követelte, hogy ebben az ügyben az összes iratokat terjesszék be a külügyi bizottság ülésére. Ezután folytatták a pénzügyi javaslat vitáit. Befejezték a pénzügyi reform részletes vitáját, amely után 119 szavazattal 19 ellenében a javaslatot elfogadták. Leonte Moldovanu üdvözölte a pénzügyminisztert a javaslat megszavazása alkalmából. Madgearu javasolta, hogy küldjenek táviratot Titulescunak, mire Bratianu Vintila pénzügyminiszter azt válaszolta, hogy ő már elküldötte a maga javaslatait Titulescunak. Ezután dr. Lupu személyes kérdésben szólalt fel és újból kérte a Madgearu által kért iratoknak a Ház elé való terjesztését. Külömben a minisztert közönséges rágalmozónak tartaná. Marzescu erre kijelentette, hogy a Ház elé fogja terjesztetni az aktákat. Utána igazolták az oravical mandátumot és ezzel az ülés véget ért.

Bucurest. Nagy szenzációfővel történt a politikai életben a Vajda-Marzescu affér. Vajda három aktát publikált a külügyminisztérium

titkos levéltárából, amihez azt mondják, nem juthatott hozzá jogos uton. A kormány pártja követeli, hogy Vajdát állítsák bíróság elé aklalopás miatt. Ezt az esetet olyannak tartják, mint azt, amely Bratianu apja és Gogalniceanu között történt, amikor is Gogalniceanut bíróság elé állították. (Rador.)

Két új iskola Arad megyében.

(Regátblé tanítókat neveznek ki.)

Nemrégiben irt az Aradi Közlöny arról, hogy a bucarestii tanügyi kongresszuson néhány Aradot előnyösen érdeklő iskolaügyet mek el. A kongresszuson résztvett Moldovan József aradi tanfelügyelő is, aki a napokban érkezett haza Bucurestiből. A tanfelügyelő tárgyalásokat folytatott a közoktatásügyi minisztériumban, amelynek eredményeképpen két-három hónap múlva megkezdik az arad megyei elemi iskolák felépítését. Arad megye minden valószínűség szerint két új elemi iskolát kap. Az iskolák felépítésén kívül szó volt arról is, hogy a jövő iskolaévben teljesen új tanügyi reformok szerint fognak tanítani. Az aradi állami tanítóképzőt még ebben az évben megnyitják és az eredeti tervek szerint a regátblé nevezik ki a tanárokat. A bucarestii tanügyi kongresszuson részt vettek az összes regátbléi és erdélyi tanfelügyelők és az elemi iskolák igazgatói.

Anglia fizet.

(A világ le-nagyobb pénzügyi művelete.)

Washington. Harvey Amerika londoni követe ma tanácskozott Hughes államtitkárral. A tanácskozásról még hivatalos kommuniké sem adnak ki és a tárgyalások ügyében a legnagyobb titkolózásba burkolóznak. Harvey nyilatkozata szerint néhány nappal ezelőtt Mellon államtitkárhoz megérkezett Baldwin angol pénzügyminiszter terveze, melyet a washingtoni tárgyalás alapjául szántak. A tervezet szerint Anglia hajlandó az Amerikával szemben fennálló egész adósságát megfizetni és annak módzatairól Baldwin és Norman megérkezése után tárgyalni. Anglia adósságának törlesztése egyike lesz a világ leghatalmasabb pénzügyi műveleteinek, amelytől nagy politikai hatást várnak. Amerikai vélemény szerint az angol adósság törlesztése olyan helyzetbe hozza az Egyesült Államokat, hogy a belga és francia adósságokat egészen elengedje azzal a feltétellel, hogy Franciaország véglegesen szakít a jóvátétel kérdésében eddig folytatott politikájával.

Dr. Kiss Géza.*(Jogakadémiai tanárból liberális képviselő.)*

Dr. Kiss Géza liberálistársa képviselő nemrégiben felszólalt a Kamarában. Az alkotmányrevízióval kapcsolatosan beszélt a magyar kisebbség nevében. A Magyar Párt elüli (kolozsvári) alakuló ülésén Sándor József magyar párti képviselő kifogásolta azt, hogy dr. Kiss Géza a magyar kisebbség nevében beszél és felszólalása következtében a nagygyűlés kimondotta, hogy a romániai magyarság nevében csak a magyar párt tagjai beszélhetnek. Dr. Kiss Géza parlamenti felszólalásával foglalkozik a budapesti Szózat, egyik szélsőséges magyar kurzuslap mai száma. A Szózat Kiss Géza beszédének bírálata során megállapítja róla, hogy Debrecenben egyetemi rektor korában fajmagyar volt, majd a kommunistákkal cimborált. A román megszállás után megszökött Debrecenből. Kiss Géza életének ismertetéséről a budapesti lap elmondja, hogy a képviselő nagyatyja Klein Dávid a hetvenes évek elején zsidókórházi élelmező volt Kolozsváron. Ennek két fia volt. Az egyik dr. Kiss Dávid ismert és köztisztviselő álló aradi orvos, aki izraelita maradt. A másik Mór, jogot végzett, majd protestánsként kereskedett, hogy egyetemi tanár lehessen. Kiss Mór dr. felesége dugazdag zsidó lány volt, aki szintén átért. Ezek Kiss Géza szülei. Kiss Géza dr. később a katolikus vallásra tért át, hogy a nagyváradi jogakadémia tanári kinevezést nyerhessen. Onnan radikális nézetűnek jutalmazásaképpen Debrecenbe került, ahol a szabadkőművesek akciójára rektorral választották.

Kain és Abel.*(A gonosz fia gyilkossága és szökése.)*

Tegnap temették el Sıklón Kozma György gazdálkodót, akit sógora Codrean Tódor meggyilkolt. A temetésen résztvett az egész falu, amelynek népe részéről általános megbecsülésnek és szeretetnek örvendett életében a gyilkosság áldozata. A rokonokon és ismerősökön kívül a környéki tanítók és papok is megjelentek a temetésen, melyen mintegy 2000—2500 főnyi tömeg gyűlt össze. A temetési szertartást több pap segítségével Montia Koriolan sıklói görög keleti lelkész tartotta, aki megható bucsuztatót mondott a ravatal felett. Kain és Abel példájára hivatkozott, akiknek története ismétlődött meg és ismét a jó léleknek kellett elpusztulni, a gonosz fia, aki anyjának annyit bánatot szerzett, most büneinek betetőzésére gyilkolt és megszökött. A gyászoló közönséget könyvekig meghatotta a lelkész beszéde. A gyilkosság részleteit ille-

teleg újabb információkat kaptunk. Kozma György anyósát, özvegy Codreannét magához hívta lakni, hogy az fiától, Codrean Tódortól, aki vele durván viselkedett és kegyetlenkedett, megszabadítsa. Az uton hazafelé tartottak, ekkor rohant utánuk Cod-

rean Péter és minden szóváltás nélkül egy rövid baltával fejbe vágta sógorát. Kozma Györgyöt és az összesett áldozatába zsebkésével ötször beleszúrt. Kozma György azonnal kiszökött. A husz éves gyilkos megszökött és eddig még nem találtak nyomára.

Elkerülhetetlen a szakítás.**(Franciaország kimondta az utolsó szót. — Az angol nép Bonar Law mögött áll.)**

Páris. Poincaré miniszterelnök olyan nyilatkozatot tett, hogy annak alapján a szakítást elkerülhetetlennek tartják Anglia és Franciaország között. Ennek dacára a konferencia résztvevői nem kívánják a szakítást. A kompromisszum lehetetlennek látszik. Az angol és a francia terv között semmi érintkezési pont nincs. Poincaré ki fejtette, hogy az angol tervezet jóvátételi összege túl alacsony és a javaslat elfogadása lehetővé tenné Németországnak a szövetségesek róvidsára történő gyors meggazdagodását. Bejelentette, hogy holnap az angol javaslatról a szakértők kritikájával memorandum jelenik meg. Végül kijelentette, hogy Franciaország jóvátételi programja az utolsó szó és hogy Franciaország még vita alapjául sem fogadhatja el az angol tervezet. Theunis belga miniszterelnök tagadta Németország fizetéképtelenségét és kérte, hogy ne semmisítsék meg Belgium elsőbbségét a jóvátételi fizetésekre nézve. — Della Toretta olasz megbízott kijelentette, hogy holnap fejt ki az olasz álláspontot. Bonar Law megnyugtatta a belgákat, hogy hozzá járul az elsőbbség fenntartásához, ha Franciaország ugyanezt teszi. Ő is csak holnap válaszol Poincarénak. Angliának egyébként az a véleménye, hogy a francia javaslatok sohasem hoznak pénzt, mert az egész jóvátétel rossz üzletnek bizonyult. Anglia azt akarja, hogy az üzletből annyit mentsenek meg, amennyit lehet. Ezután az ülést beakasztották.

London. Bonar Law mögött ott áll az egész közvélemény. Ha a konferencia el is utasítja az angol tervezetet, az angol nép bizalmasan nem rendül meg a miniszterelnökben, mert megkísérelte a probléma észszerű végleges megoldását. Az amerikai sajtó helyesli az angol miniszterelnök eljárását és személye iránt szimpátiáját fejezi ki.

Róma. Az olasz lapok felháborodással nyilatkoznak az angol tervezetről és azt mondják, hogy az angolok saját érdekeiknek feláldozzák az olasz érdekeket. Azt követelik, hogy a javaslatokat vonják vissza. Az olasz külügyi hivatalhoz közelálló körök azt állítják, hogy Mussolini tudott az angol tervről és ezért nem ment el a konferenciára.

Berlin. Rosenberg német külügyminiszter így nyilatkozott Poincaré magatartásáról:

— Franciaország sem közvetítő hatalom útján, sem más uton nem intézett hozzám kérdést, mint ahogy azt Poincaré mondta, hogy miért korlátozzuk a paktumot egy emberöltőre. Ha Franciaország hosszabb paktumot ajánlana, készségesen elfogadnánk. A franciák úgy bántak a német paktummal, mint ahogy a német javaslatokkal. bánni szoktak: kigunyolták és csapdának minősítették, leplezni akarván ezzel azt, hogy tárgyi érvekkel nem tudják lefegyverezni a mi javaslatunkat.

Páris. Poincaré hír szerint hozzájárult ahhoz, hogy a konferencián a német javaslatokat is megvizsgálják, de csak akkor, ha már a francia, angol és olasz javaslatokról nyilatkoztak. Ugy tudják, hogy Bergmann német államtitkár ma felszólítja a német javaslatok írásbeli előterjesztésére. Ha a szakértők alkalmasnak tartják azokat a tárgyalásra, úgy a konferencia dönt arról, hogy Bergmann meghívják-e javaslatainak szóbeli előadására is.

Páris. A minisztertanácsról kiadott közlemény azt mondja, hogy tiltakozni kell az ellen, hogy a francia tervezetet részletekre bontsák vagy módosítsák. Csak egy alternatíva van: elfogadják a tervet úgy, amint van, vagy pedig ki kell jelenteni nyíltan, hogy a szövetségesek között nézeteltérések vannak. Bonar Law válaszul Poincarénak, védelmezte az angol tervet és kijelentette, hogy nem hajlandó feladni azt.

Páris. Francia kormánykörökben attól tartanak, hogy meg kell szakítani a konferenciát azért, hogy a miniszterelnökök mérlegelhessék a javaslatokat. Számítanak arra, hogy megkísérlik a megegyezést.

Páris. Az olaszokban és belgákban meg van a hajlandóság, hogy a francia javaslat legyen a tárgyalás alapja. Poincaré javaslata közel áll Mussoliniéhoz. Ezért Mussolini javaslatát kellene a tanácskozás középpontjába állítani, mert ez némi engedményt jelent a francia javaslattal szemben.

Berlin. A jóvátételi javaslatokról szóló jelentés ma érkezett meg Berlinbe. Politikai körökben úgy vélik, hogy mindenestre sor kerül arra, hogy a német javaslatokat szóbeli előadásban is ismertessék. A kormány lemondásáról szóló híreket erőlyesen cáfolják. A kormány részéről kijelentették, hogy

a kormány a kancellár hamburgi beszédében megállapított elvek alapján áll.

Páris. Azt hiszik, hogy a francia és angol álláspontok összeegyeztetésére a kulisszák mögött tartott tárgyalások nem voltak sikertelenek. Ezért a mai tanácskozások elé várakozással tekintenek.

Páris. Ma délutánra várják a párisi konferencia döntő ülését. A tanácskozást teljes csőd fenyegeti. A franciák, belgák és olaszok együtt küzdenek az angolok ellen. A Journalban leleplezés jelent meg a francia aranymilliárdról, amelynek Anglia javára való lefoglalását kívánja Bonar Law. A közlemény szerint a francia aranymilliárd, amely az angol nemzeti bankban volt letéve, egyáltalán nincs már Angliában, mert a kincstári miniszterium elszállította Amerikába az angol háborús adóságok kamatainak törlesztése fejében. A francia és olasz sajtó élesen támadja Angliát. Ha a párisi konferencia, mint az előreítható, negatív eredménnyel végződnék, nem kerülhető el, hogy Franciaország Belgiummal egyetértően hozzá lásson a katonai meg szállás végrehajtásához, amint azt a francia program ajánlja. Ezidőszent nem mutatkozik lehetőség a megegyezésre. Az angol delegáció már megtette az előkészületeket, hogy csütörtök este vissza akar térni Londonba. A Matin szerint a szövetséges miniszterelnökök tegnap délután 4 óra hosszat tanácskoztak, de még nem döntöttek, hogy meghallgatják-e Bergmann német államtitkár szóbeli előadását.

Palkó Lázár kitüntetése.*(Királyi elismerés egy aradmegyelő bornagykereskedőnek.)*

A Monitorul Oficial ma Aradra érkezett legújabb száma szerint Palkó Lázár pankotai bortermelő és bornagykereskedő királyi kitüntetésben részesült. A belügyminiszter előterjesztésére a király a Corona Romániei-rend lovagi fokozatával tüntette ki Palkó Lázár nevével valóssággal fogalom Arad-hegyalján. A nagykonceptiójú bortermelő ugyszólván irányítója a Hegyalja bortermelőinek, amit fáradhatlan tevékenységével nagy mértékben fellendített. A bortermelők minden bizalmát élvezi Palkó Lázár. Pankotán a legnépszerűbb és a legkedveltebb ember és mindazt a kitüntetést élvezhette eddig, amiben polgártársai részesíthették. Vezérigazgatója a Pankotai Népbanknak és ezen kívül minden közgazdasági és jótékonyági intézményét állította élére vezetőjének. Az általános képviselőválasztások, majd később a pótválasztások idején a pankotai kerület polgársága felajánlotta a képviselői mandátumot Palkó Lázárnak. A választáson kétségtelenül ő került volna egy-

hangu mandátummal a parlament be, mert vele szemben a versenyt nem állhatta volna senki. Palkó Lázár azonban nem vállalta a jelöltséget, mert közgazdasági tevékenységét nem akarta felcsérelni a politikai porond küzdelmeivel. Az a magas kitüntetés, amely ma érte Palkó Lázárt, érdemeinek szép elismerése és egy újabb virág abban a bokrétaban, amelyet polgártársainak szeretete rég mellére tűzött Palkó Lázárnak.

Hogy áll a leu?

Január 4-én fizettek 100 lelért:

Párisban 8-05 frankot
Zürichben 3.— frankot.
Budapesten 1525 koronát
Belgrádban 52-75 dinárt
Berlinben 4300 márkát
Bécsben 38700 koronát
Newyorkban 57 centet
Brüsszelben 9.— frankot
Londonban 1 font 800 lei.

Filharmonikus főpróbán.

(Beethoven Pastoráleja.)

Az aradi Filharmonia Egyesület péntek esti zenekari hangversenyének főpróbáját ma délután tartották meg. A főpróbán már kialakult az a nagyszerű teljesítmény, amelyet a holnapi hangversenyen fog bemutatni a filharmonikus zenekar. Műsorra vették Beethoven M. szimfóniáját, a Pastoráleját, amelyet a nagy muzsikusként már sikeresen írt. A Pastorale, a természet szimfóniája, mert a természet ezernyi hangját fejezi ki csodásan szép színkeverékben. A madarak és az állatok hangját, az erdők és mezők zibongását a susogó szellőtől a viharig tárja elénk ez a mű a hangszerek munkájának nagyszerű harmoniájában. A mű két-negyedes taktusban allegroval kezdődik. A II. tétel andantéjában a susogó szél viharrá fokozódik, a vonósok és a fuvósok játékába belesüvik a piccolo. Majd vége a viharak és a zene a vihar után napfényes idő derűs hangulatát tolmácsolja. A harmadik tételben már a kakuk szólal meg és végül a nagyszerű utolsó tétellel fejeződik be a mű. Ezután Tschajkovszkynak, a modernebb orosz muzsika egyik reprezentánsának D. molli zongorahangversenyét hozzák. Ennek a számnak Ungár Ernő zongoraművész és zeneszerző a budapesti Zeneakadémia tanára a szolista. Tschajkovszkynak ez a műve háromnegyedes, szinte táncritmusban kezdődik. A három tételből álló darabot szépies ízű, orosz motívumok dominálják, amelyeket a szerző szimfónikusán dolgozott fel. Unger Ernő játékát temperamentumos melegség, egyéni átérzés és a dinamikai hatásokra való törekvés — amit különben ez a mű meg is követel — jellemzik. Ujjainak villámgyors technikája, ereje és kitünő bilentése mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a mű élvezetes és művészi tolmácsolásban kerül a közönség elé. A műsor harmadik és utolsó számaként Berlioz „Római karnevál”-jának nyitányát adják elő. Hangulatos, hatásokra törekvő, könnyű melódiájú farsangi zene. Ebben a darabban a fuvósok jutnak nagyobb szerephez és előadása alatt szinte érezzük a farsang lü-

tető, vidám életét. A zenekarból különösen a hegedűsök értéke emelkedik ki, de kitűnt az oboás is, aki mindig tisztá, szép hangokat hoz. A dirigensi emelvényen Unger Mór tanár áll, ki ezuttal is hatalmas és értékes munkát végzett

Életet életért — halált halálért.

(Magyar hadifoglyok nyolcesztendő kálváriája.)

(Az Aradi Közlöny budapesti tudósítójától). A világháború lezajlása után körülbelül negyedmillió magyar hadifogoly volt szétszórva a világ minden táján. Az összeomlás utáni időkben a magyar nemzet egyik legfontosabb főadata volt, hogy a háború viharában szétszóródott fiait újra visszavezesse hazájukba. A forradalmak lángjában álló országok határai, mint iszonyu falak meredeztek a hazatérő hadifoglyok elé és ezeken a falakon rést törni három esztendő küzdelmébe került a magyar diplomáciának. Most, 1923-ban Magyarországon nincs több hadifoglykérdés. Annak a küzdelemnek élén, amelyet a magyarság hadifogoly testvéreiért folytatott, a magyar külügyminisztérium egyik tanácsosa: Jungert Mihály állott, aki e háromesztendő küzdelmek történelmi adatait rendelkezésre bocsátotta.

Az első tárgyalás Litvinovval

A legnehezebb kérdés volt az orosz hadifoglyok sorsának megoldása. Jungert Mihály 1920. májusában Kopenhágába utazott, ahol abban az időben a Metropolszálló harmadik emeletén tartózkodott az orosz delegáció. Ennek a delegációnak elnöke Litvinov külügyi népbiztos volt. Litvinov eleinte kiakart törni a Jungerttel való tárgyalás elől, hosszas huzavona után azonban mégis megkötötték egy előzetes szerződést, amelynek értelmében Oroszország és Magyarország kölcsönösen hazahozta az összes hadifoglyokat. Ugyanilyen szerződést kötött Litvinovval ezekben a napokban Ausztria, amelytől Oroszország azt az ellenszolgáltatást kérte, hogy Kun Bélát és társait engedje ki Oroszországba!

Kun Béla megsemmisíti a Litvinov-féle szerződést.

Abban a pillanatban, mikélyt az Ausztriából kiszabadult Kun Béla Oroszország földjére lépett, a szabadulásukat immár ötödik esztendője váró magyar hadifoglyoknak újabb kálváriája kezdődött. Kun Béla közbelépésére tíz magyar főtszert tartóztattak és ezer magyar tszert tusznak jelentettek ki, mert ezekben az időkben a budapesti törvényszéken már folyt a per a népbiztosok ellen. Moszkva arról értesítette a magyar kormányt, hogy a Litvinov-féle előzetes szerződést csak abban az esetben hajlandó betartani, ha a tíz népbiztosot kiengedik Oroszországba. E kérdés körül újabb tárgyalások indultak meg és

A zenekar precíz őszinte játéka, a darabok minden árnyalatának elsörendű tolmácsolása az ő dirigensi kezét dicséri. Forró és szép hangversenyestje lesz a pén-teki filharmonikus zenekarnak. (b. i.)

ahogy múltak a napok, úgy nőtt az oroszok kívánsága. 1921. júliusában kötötték meg a szerződést Rigában, amelynek értelmében a magyar hadifoglyokért négy száz kommunistát adunk cserébe.

Magyar kommunisták lázongása.

Tavaly októberben érkezett meg Rigába az a hajó, amely hatvan magyar kommunistát hozott, köztük három halálraítelt népbiztos. Ezek mikor közel érezték magukat a szabaduláshoz, egyszerre lázongani kezdtek ott a hajón és azzal fenyegetőztek, hogy ha Oroszországba érnek, meg fogják bosszulni magukat a magyar hadifoglyokon. Rettenetes gondolat ez, amelyet csak az őrző forradalom lélektanával lehet magyarázni. Mikor Jungert Mihály hírt vette ennek a fenyegetőzésnek, azonnal megjelent a magyar kommunisták hajóján és ezekre a fenyegetésekre még keményebb fenyegetéssel válaszolt. Nagyon határozott szavakkal jelentette ki előttük, hogy ha a magyar kommunisták azzal a gondolattal mennek Moszkvába, hogy ott magyar tszerteket fognak akasztatni, akkor Magyarországon is meg fogják találni a módját annak, hogy ezt a bünt minden irgalom nélkül megtorolják. Ezek a kemény szavak észretérítették a kommunistákat, akadt köztük néhány okosabb, aki lecsendesítette őket. Ugyancsak ezekben a napokban érkezett meg a csereszerződés értelmében a visszatérő foglyoknak első csapata, háromszázhetvenöt tszert, akik pár nap múlva elindultak hazájuk felé.

Kéri Pál és Marschall százados kicserélése.

Alkadt egy lánglélkű magyar katona, aki mindjárt a kommunizmus bukása után, amikor még semmiféle diplomáciai tárgyalás nem volt folyamatban, egyedül nekivágott Oroszországnak, azt a megoldhatatlan feladatot tűzve maga elé, hogy kiszabadítsa az Oroszországban rekedt magyar hadifoglyokat. Ez a magyar katona Marschall Károly százados volt. At is jutott a határon, de letartóztatták és az orosz szovjet halálraítelte. Háromszor akarták végrehajtani a halálos ítéletet, melyet Jungert Mihály közbelépésére mindig Litvinov akadályozott meg. Időközben folyt Magyarországon a Tiszagyilkosság bűnpöre, amelyben Kéri Pált halálraítelték. Kéri neve nem szerepelt a csereszerződésben, — újabb tárgyalások indultak meg, melyeknek eredménye az

lett, hogy a halálraítelt Marschall százados Oroszország kiadta Magyarországnak a halálraítelt Kéri Pált. E három esztendő tárgyalások folyamán különben mindennél végighuzódik ez a vörös fonál: életet adtak életért és halált halálért. Külön tragédiája a magyarságnak, hogy ebben a nagy, történelmi viaskodásban mi sokkal több halállal fizettünk, mert a reménytelenül elhuzódó tárgyalások ideje alatt különféle járványok pusztították a magyar hadifoglyokat.

Akik még orosz földön vannak.

Egész Oroszországban hírlapokban hirdették ki, hogy a magyar hadifoglyok legkésőbb augusztusig jelentkezzenek, mert a kik ezután jelentkeznek, már hivatalos uton nem jöhetnek haza. Voltak tszertek is, akik nem jelentkeztek, mert időközben Oroszországban megdúsultak és feleségük vagy, gyermekükben fektet, vagy más családi körülmények miatt maradtak ott. A legénység közül is sok ember él még Oroszországban, azok, akik odakint megélhetést és családot alapítottak. Számosan vannak azonban köztük, akik most már haza szeretnének jönni, de augusztusban még másként gondolkodtak, elmulasztották a határidős jelentkezést és most már a sorompó újra lezárult előttük, mert a hadifoglykérdés letárgyalása és elintézése után a magyar kormány újra minden diplomáciai összeköttetést megszakított a forradalmi Oroszországgal.

Kérdéses még a fakiviteli tilalom.

(Felemlik a fa exportilletékeit.)

Bucuresti távirati jelentés alapján ma közöltük, hogy a kereskedelemügyi miniszter új rendeletével a tűzifa-kivitelét betiltotta. Az Aradi Közlöny munkatársa ma felkereste egyik aradi fatermelő vállalat vezetőjét, aki az export-tilalomról a következőket mondotta munkatársunknak:

— A tűzifa-kivitelére vonatkozó tiltó rendelet még nem érkezett meg Aradra és nem is tartom valószínűnek, hogy tényleg megtörtént. Szó volt arról, hogy kontingentálják a kivitelét, de később belátták ennek a tervnek a helytelenségét. A kontingentálás folytán ugyanis a termelők redukálnák üzemüket és a kisebb termelést a nagyközönség sanylené meg. Ellenben szó van úgy a tűzifa, mint a puhafa kiviteli illetékének fel-emeléséről. Erre vonatkozólag már többször folytak tárgyalások az érdekeltek bevonásával és a döntés csak január második felében várható. Ugyancsak ekkor történik meg a végleges határozat a régóta vajudó tölgyfaexport kérdésében is, amelynek ügyében a fő vámügyi bizottság és az érdekeltek véleményét már többször meghallgatták.

HIREK.

Petőfi ünnepek.

(Emléktábla a hortobágyi csárdán.)

BUDAPEST. Balassagyarmaton a Madách-Társaság újév napján tartotta Petőfi-ünnepélyét. A megnyitó beszédet Huszár Aladár elnök mondotta. Az elnök indítványára elhatározták, hogy azt a házat, ahol Petőfi átutaztában megszállott, emléktáblával jelölik meg. Székesfehérvárott Szilveszter-napján nyitották meg a Petőfi-kiállítást, amelyen Prohászka Ottokár megyéspüspök mondotta az ünnepi beszédet. Ki vannak állítva Petőfi különböző műveinek legkülönbözőbb kiadásai az eredetiektől kezdve a mostani kiadványokig. A második csoportban műveinek a fordításai idegen nyelveken, a harmadikban a Petőfiről szóló verses és prózai művek, a negyedikben képgyűjtemény, amelyet Petőfi szülei, fiáról, barátairól és lakóhelyeiről készítettek, az ötödikben különböző Petőfi-szobrok, plakettek és emléktárgyak vannak.

DEBRECEN. A hortobágyi csárdát, amelyben Petőfi megfordult, emléktáblával jelölik meg. Debrecen város tanácsa azt javasolja a törvényhatóságnak, hogy Debrecenben állíttasson fel Petőfi-szobrot.

— A pénzügyminiszter nem megy Párisba. Bucuresti. Bratianu Vintila pénzügyminiszter párisi útja valószínűtlenné vált, miután a miniszter itthon akar lenni a parlament ülésén. A francia kölcsön ügyében való tárgyalásokkal Antonescu párisi meghatalmazott minisztert bízták meg.

— Kifütnetések. A Monitorul Oficial tegnap Aradra érkezett december 31-iki száma még a következő aradi vonatkozású királyi kifütnetéseket közli: Schapira N. Mihály, az aradi Astra-gyár delegált adminisztrátora a Sieana Romania-rend parancsnoki fokozatát, Demian Aurel dr. közegészségügyi felügyelő és Marcus Mihály dr. volt prefektus a Steana Romania-rend tiszti fokozatát, Dumitru Joan aradi liceumi tanár a Steana Romania-rend lovagi fokozatát, Arzenovici Gyula pénzügyi főigazgató a Corona Romániai rend parancsnoki fokozatát, Anastasiu N. Demeter, a szőlészeti szindikátus igazgatója és Nasta Victor, a Banca Nationala aradi fiókjának igazgatója a Corona Romániai-rend tiszti fokozatát kapta.

— Ujságíró-sztrájk Szegeden. Szeged. A „Szeged” című napilap munkatársai má sztrájkba léptek a 100 százalékos fizetésjavítás kivívása érdekében. Röpcédulákon arra kérték a közönséget, hogy ügyüket tegye a magáévá, mert szegénységükben és nélkülözésükben is a nagyközönség érdekeit szolgálják az újságírók.

— A belga király Párisban. Páris. Millerand köztársasági elnök ma kihallgatáson fogadta Albert belga királyt, akivel különböző kérdésekről hosszasan elbeszélgetett.

— Bankett a kitüntetett pénzügyi tisztviselőknél. Az aradi pénzügyigazgatóság tisztviselői elhatározták, hogy a most kitüntetett kártársaik tiszteletére bankettet rendeznek, amelynek rendezői tisztét Muntean Viktor pénzügyi titkár vállalta magára. A bankettet a jövő hét csütörtökének estéjén tartják a Pannonia étterem helyiségében.

— AMTE-bál január 13-án a Fehér Kereszt nagytermében.

A nagylaki tanító tragédiája.

(Halál az ideál ablaka alatt. — Aradról törvényszéki bizottság utazott a helyszínre.)

Általános megdöbbenést keltett Aradon az a végzetes tragédia, amelynek Ivascu János nagylaki tanító lett az áldozata. A rokonszenves fiatalembert igen sokan ismerték Aradon, ahová több ízben jött el itt lakó fivére látogatására. Ivascu János tragédiájáról a következő ujjabb részleteket jelentti az Aradi Közlöny munkatársa:

Ivascu Jánost és Flos Etelkát, egy nadtaci dúsgazdag földbirtokos leányát régebbi vonzalom fűzte egymáshoz. A gazdag szülők nem nézték jó szemmel a szegény tanító udvarlását és mindent elkövettek, hogy a fiatalokat egymástól elválasszák. A fiatalembert kitiltották a házukból és a leányt a legszigorubbán ellenőrizték, hogy megakadályozzák a tanítóval való találkozását. A fiatalok azonban gyakran találtak módot a szülői tilalom kijátszására. Valaki besugta ezt a szigorú szülőknek, akik ettől kezdve a leányt egy percig sem hagyták felügyelet nélkül. Valóságos megnyugvást jelentett a szülőknek, amikor Ivascu Jánost behívták katonai szolgálatra. A fiatalember elkerült Nagylacról, de állandóan levelezett Flos Etelkával. A leány így

tudta meg, hogy Ivascu a karácsonyi ünnepekre szabadságot kapott és hazautazik. Flos Etelka várta a tanítót, akivel megérkezése napján találkozott. Megbeszéltek, hogy este hét órakor, amikor a leány édesapja nincs otthon, az ablak előtt elbeszélgetnek. Így is történt. Ivascu az utcán állt az ablak előtt, amelyen a leány kihajolt, és beszélgettek. Valószínű, hogy ezt az ártatlan idült valaki besugta az apjának, aki az udvaron dolgozott. A felingerült ember berohant a lány szobájába, de előzőleg magához vette vadásziegyverét. Amikor látta, hogy tényleg a tanító beszélget a leányával, célba vette a szerencsétlen fiatalembert. A fegyver eldőrent és Ivascu János szíven találva rogyott össze az ablak előtt. A járőrelők vérbefagyva holtan találták a tanítót a földbirtokos házában az ablak alatt. A csendőrség azonnal letartóztatta a földbirtokost, aki azzal védekezett, hogy csak elakarta ijesztani Ivascu Jánost. Ma reggel az aradi királyi törvényszéki bizottsága, a főügyész és a hatósági orvos kiutaztak Nagylacra, hogy a nyomozást lefolytassák és felboncolják a tragikus sorsu tanító holttestét.

— Onnapi szünet a városban. A görög keleti karácsonyi ünnepek alkalmával a város öt napi hivatalos szünetet tart. A szünet holnap, pénteken kezdődik és bezárólag keddig tart.

— Nem indítják meg az osztrák bankörést. Bécs. A kormány cáfolja azokat a híreszteléseket, amelyek szerint az állami szükségletek fedezésére ismét megindítanák a bankörést. A kormány részéről kiadott nyilatkozat szerint arról, hogy a bankörést az állam részére indítsák meg, szó sincsen.

— Kifütnékek a városi tisztviselői fizetésnövelését. A belügyminiszter jóváhagyta a város tisztviselőinek fizetésrendezését. A tanács mai ülésén elhatározta, hogy holnap kiutalja a tisztviselőknél a fizetésnövelést, egyben felterjesztést küld a belügyminiszteriumnak a fizetési különbségekről, amelyeket a miniszterium visszautal a város házipénztárába.

— Orvosi hír. Dr. Goldschmidt Lipót, gyermekorvos, a berlini egyetemi gyermekklinika v. v. assistense, rendelését Str. Moise Nicoara (Petőfi-u.) 7a. megkezdte. Rendel: 3—5.

— Szünetel a vízszolgáltatás. Értesítjük a közönséget, hogy a vízszolgáltatás este 12 órától reggel 5 óráig további intézkedésig szünetelni fog.

— Jelmez-bál (Bolond-estély) január hó 20-án a Fehér Kereszt-ben. Meghívók szétküldés alatt.

— Az aradi vámbivatal annak közlésére kért bennünket, hogy a szilveszteri vendéglői afférban szerepelt Nachmanson Misu nem vámtiszt, hanem a Sartia szállítási cég prokuristája.

saság tulajdonába mennek át, de a mennyiben a társaság azokat egy éven belül ki nem adná, a szerződés szabad rendezési joga feléled, a pályázó képzőművészeti alkotások a művész tulajdona maradnak, de a társaságot a kiállítás joga illeti meg.

— Előadás a valutáról. Európa legnagyobb problémájáról, a valutáról fog beszélni Zima Tibor képviselő a Kölcsey-Egyesület vasárnap délutáni előadásán. A ma legégetőbb kérdése ez, s hivatottabb előadót aligha találhatott volna az egyesület. Az előadáshoz méltó keret lesz Bing János, az ismeri, kiváló énekes szereplése, aki néhány műdalt és áriát fog bemutatni. Tekintettel az esti hangversenyre, kéri az elnökség, hogy sziveskedjenek a tagok az 5 órai kezdethez pontosan megjelenni.

— Jogtalanul emelték fel a papír árat. Bucuresti. Sasu kereskedelemügyi miniszter kijelentette a sajtó képviselői előtt, hogy a petrolium kérdését sikerült elintézni azzal, hogy a CFR. szükségletét egyelőre biztosította. A melléktermékek árának kisebb felemelését engedélyezte. Az újságpapírra vonatkozólag kijelentette a miniszter, hogy a gyáraknak nem volt joguk a kormány tudta nélkül az árakat felemelni. Reméli, hogy sikerülni fog az eddigi árakat továbbra is fentartani, mert a kormány elegendő tüzelőanyagot biztosított a gyárak részére.

— Spekuláns nem kap amnesztiát. Bucuresti. Az igazságügyminiszter erőlesen cáfolja a sajtóban mindjobban elterjedt híreket, amelyek szerint az üzérkedés miatt elítélt kereskedők amnesztiát kapnak.

— Halálozások. Kelen Gyurika 16 hónapos korában elhunyt. Temetése folyó hó 5-én d. e. fél 11 órakor lesz az izr. temető halottas házából.

— Özv. Geiringer Aiajóné szül. Spórer Róza 69 éves korában Timisoaran (Temesváron) hirtelen meghalt. Az elhunytat kiterjedt rokonság gyászolja.

— Karácsonyi Döme jobban van. Budapesti tudósítónk táviratozza: Karácsonyi Dömének, akit sertésmarta sebével a budapesti Verebély-klinikára szállítottak és ott megoperálták, fokozatosan javuló az állapota. A Verebély-klinika jelentése szerint tegnaptól mára sokkal jobban van.

— Összeégett gyermek. Újév napján Tornyan összeégett Pistás József nevű kétéves kisgyermek, aki égési sebeibe másnap belehalt. A vizsgálatot megindították aziránt, hogy a kisgyermek halála kinek a gondatlanságából történt.

— Elfogott szalonnap-tolvajok. Az aradi államrendőrség ma letartóztatta Dreier Jánost és Burgerli Mátyást, akikről kiderült, hogy Lénárt András hentesmestertől állandóan lopkodták a szalonnapot. A letartóztatottak bevallották, hogy körülbelül egy métermázsza szalonnapot lopkodtak el lassanként. A szalonnapot Deutsch Mórnak adták el, aki ellen orgazdaság miatt megindult az eljárás.

— Elvesztett szőnyeg. A Fehér Kereszt Nőegylet szilveszter-éjszakai mulatságán elveszett egy hatméter hosszú futószőnyeg, amely a pódiumot díszítette. A szőnyeg tulajdonosnője, Löwinger Zseni urasszony, ezután kéri azt, hogy aki a szőnyegről tud valamit, vagy véletlenül a többi díszlettel elvitte, szolgáltatassa a legrövidebb időn belül vissza.

— Sztrájk az Universálnál. Bucuresti. Tegnap este az Universul nyomdászai sztrájkba léptek és a lap ma nem jelent meg.

— Vizsgálat egy polgármester ellen. Bucuresti. A belügyminiszter szigorú vizsgálatot rendelt el Elestoriti bucuresti főpolgármester-helyettes ellen, aki a lapok szerint egy visszaeső spekuláns védelmét látta el.

— A temesvári Arany János-Társaság pályafutói. A Bánság régi társasága, mely háromévi hallgatás után ismét megkezdte kulturális munkáját, legutóbb tartott ülésében a következő pályafutókat tűzte ki, 1923. február 15-iki lejáratl: 1. Óda vagy elégia Arany János halálának 40. évfordulója alkalmából, díj: 500 lei. 2. Novella, szabad tárgyválasztás mellett, díj: 500 lei. 3. Tetszés szerint megválasztható Petőfi vers megzenésítése, díj: 500 lei. Továbbá 1923. május 15-iki lejáratl: 1. Esztétikai tanulmány a művészet bármely ágából, díj: 800 lei. 2. Kisebb tanulmány a tudomány bármely ágából, díj 800 lei. 3. Társadalmi szinpadai mű, a műfajnak szabad megválasztásával, (egyfelvonásos is lehet), díj: 1000 lei. 4. Madách tanulmány (a halhatatlan költő születésének 100-ik évfordulója alkalmából), díj 3000 lei. 5. A képzőművészetek körébe eső következő művekre: a) grafikai műre, díj 500 lei, b) akvarell, vagy pasztell képre, díj 500 lei, c) olajfestményre, díj 1000 lei, d) szobor, vagy domborműre, díj 1000 lei. A pályázatban részt vehet minden román állampolgár, a pályaművek jelíges levéllel a társaság főtitkárnak, Uhlyarik Béla dr. címére (Temesvári Első Takarékpénztár) küldendők. A pályázatban résztvevő írás- és zeneművek, amennyiben díjat nyernek, a tár-

— Siberek harctéri jelentése. Ismeretes dolog, hogy amikor a márka zuhanni kezdett, a siberek sáskahada Berlinbe özönlött és a szokol, dinár, lei, sőt a magyar korona is megkezdte a rohamot a márka ellen és néhány heti küzdelem után egész utcáskorok kerültek idegen kézre. Nemrég aztán, hogy a márka kezdte magával rántani a frankot is, a siberek elővéde elindult Páris felé egy kis terepszemlére, de a francia kormány megakadályozta beutazásukat. Egy bécsi sibercsoport megbízottja, aki odakint is megőrizte istenadta humorát, ezt harctéri jelentés formájában a következő sorokban tudatta társaival: „Berlin a miénk, csapatunk 30 kilométernyire állanak Páris előtt. Höfer.“

— Kényelmes és modernül berendezett fésülő és manicúrterem áll rendelkezésére Székelynél, Bohuspalotában.

— Rendőri hírek. Az aradi államrendőrség ma letartóztatta Bakonyi Károlyt, aki a brassói tüzér felszerelési raktárból különféle tárgyakat lopott. Atkisérték a katonai hatóság-hoz. — Hermann Rudolf feljelentést tett felesége ellen, hogy egy értékes télikabátot eltulajdonított. — A rendőrség letartóztatta Klein Ferenc aradi lakost, aki a Demokrata kávéházban botrányt okozott. — Forgács Ferencet, Moisz Romult és Ardelean Flórat a rendőrség csavargás bűntette miatt letartóztatta. — Bede Andrásné feljelentést tett, hogy László nevű 11 éves fia napokkal ezelőtt eltűnt. A rendőrség megindította a nyomozást.

— Kivándorlók utlevelei. Az olasz külügyminiszter rendeletet adott ki, mely szerint a világ bármely országából kivándorlók Olaszországon át utazva vagy az olasz kikötőkben való tartózkodási idejük alatt nem kötelesek utleveleiket az olasz konzulátusoknál láttamozni, ha az utlevélben megvan jelölve az a hajó, melylyel a kivándorló utazni akar.

— Gyilkos, aki önként jelentkezett. Csobánkán Szilveszter éjszakáján gyilkosság történt. Amikor az óvdában rendezett szilveszteri bálról hazamentek, a falu lakosai az ugyanott mulató idegen vendégekkel összeverekedtek, mindkét részről többen súlyosan megsérültek, egy öreg földmives pedig sérüléseibe belehalt. Ma éjszaka a főkapitányság központi ügyeletén önként jelentkezett Theodorovits István 24 éves munkásbiztosítási tisztviselő és elmondta, hogy Szilveszter éjszaka kájára egy barátja Csobánkára hívta mulatni. Előbb barátja lakásán mulattak, majd éjfélt után elmentek a bálra, melyet a falu lakosai az óvdában rendeztek. A falubeliek itt nem szívesen látták az idegeneket, amiből szóváltás lett, úgy, hogy Theodorovits és társasága eltávoztak és elmentek Májai István csobánkai lakos lakására. Itt kapták a hírt, hogy a falubeliek megtámadták egyik barátjukat és azt agyonverik. A megtámadottnak segítségére mentek és vérekezés közben egy hándzsárral, melyet Májai lakásán nyomtak a kezébe, leszurt egy öreg parasztot, aki sérüléseibe belehalt. A rendőrség Theodorovitsot őrizetbe vette és átadja a csobánkai csendőrségnek.

Görögország új háborúra készül.

— Mozgósítás Jugoszláviában. — Konstantinápoly izgatott. — Forrongás Tráciában. —

London. Athénből jelentik, hogy Tráciában elkerülhetetlen az új háború a törökök ellen. A legutóbbi minisztertanácson elhatározták, hogy az 1920—1923-évfolyamokat mozgósítják és a csapatokat Tráciába küldik. Trácia új főparancsnoka, Pangalos tábornok Szalonikibe utazott.

Róma. Az olasz lapok jelentéseket kaptak a görög mozgósításról. A görög hadsereget, amely 30 ezer főből áll. Demirliszárnál összpontosították. A lapok a görög mozgósítást a lausanne-i konferencia várható kudarcával indokolják. Jugoszláv mozgósításról is érkeznek hírek. Ebben az ügyben az olasz külügy hivatalban tanácskozás volt a római jugoszláv követtel.

Páris. Konstantinápolyi jelentés szerint az utóbbi napok kedvezőtlen hírei a török lakosság körében nagy izgalmat keltenek. A nacionalista sajtó erősen dolgozik azon, hogy a török nemzeti irányu mozgalmat ismét felélénkítse. Konstantinápolyban elkerülhetetlennek tartják a lausannei közkeleti békekonferencia eredmény nélkül való feloszlatását és úgy

Franciaország szenzációja.

(Egy regény miatt megfosztották a becsületrendtől.)

Párisból érkezik egy távirat, amely arról tesz jelentést, hogy Victor Marguerite író, a híres „Le Garconne” című regény szerzőjét megfosztották a becsületrendtől. A francia litteratúrának nem volt még esete rá, hogy egy író a kitüntetésétől megfossszanak, csak azért, mert olyat írt, ami a becsületrend kódexébe vág. Azt is el kellene döntenek, hogy valóban a becsületét érint-e Victor Marguerite új regénye, a mely négy hónap alatt százötven ezer példányban fogyott el Franciaországban? És ha becsületét érint: kiért: az íróért, vagy a közönségéért?

A „La Garconne” — ez a regény címe — szót magyarra fordítani teljességgel lehetetlen. „Férfilány” lehetne az igazi fordítása, ha ez nem adna félreértésekre okot. Arról a lényről írt regényt — még pedig szenzációsat — Marguerite, aki családva első szerelmében, a kiábrándultságok és csömörök megcseszitv hatása alatt új életet épít magának. Az új élet bázisa a legteljesebb nemi függetlenség és érzéki szabadság. A nő, aki a háború alatt éveken át helyettesítette a férfit, odaült a háztartás kormánykeréke mellé, vagy sebesülteket ápolt: a nő most önállóságot követel magának és existenciát alapt. S az existencia mellett, persze, megköveteli magának mindazt, amit a férfi: a legteljesebb, a legfüggetlenebb nemi életet. Victor Marguerite ezt a tendenciát brilliáns miliőben, pompás stílusban és megdöbbentően jellemző kor- vagy kortörténeti jellemrajzokkal élezi ki. A könyve négy hónap alatt olyan számarányban fogyott, amilyenre Zólánál, Barbussenál, vagy Analole, France-nál sincs példa. A regény fölötti akadémiák, klubok, irodalmi egyesületek vitatkoztak, sőt a

vélük, hogy ismét a török hadseregé lesz a döntő szó. Az Echo National arról értesül, hogy Bonar Law jelenlétében Curzon angol külügyminiszter rámutatott arra, hogyha Párisban Franciaország és Anglia között viszályra kerülne sor, ennek áldatlan következményei lennének a lausanne-i konferenciára. Angol körök attól tartanak, hogy szakadás esetén a keleti kérdésben ez a tény erősen éreztetné a hatását.

London. A Reuter-ügynökség jelentése szerint az angorai nemzetgyűlés felhatalmazta a török delegációt, hogy továbbra is tartson ki az eredeti álláspont mellett. A delegáció esetleg különbékét is köthet.

Szófia. Nyugatráciában a görög katonák már napok óta garázdálkodnak, lakásokat fosztanak ki, és a lakosokat legyilkolják. A nőrablások napirenden vannak. A falvak népe menekül, az emberek között nagy félelem uralkodik. A fosztogatás különösen Dedeagacs környékén vett erősebb méreket. A lakosok fegyveres bandákba tömörülve védekeznek a rabló görög katonák ellen.

francia parlamentben közbeszólások hangzottak el miatta. Victor Marguerite ebben a viharban két ten támogatták: a párisi közönség és az ősz Anatole France, aki kijelentette, hogy a regény nem erkölcsstelen, nem társadalom-ellenes, csak a háború után lezüllesztett társadalom tükröképe.

A francia becsületrend híztossága azonban más véleményen volt. Összeült és kiderítette, hogy a „La Garconne” erkölcsstelen, társadalomellenes és ifjuságot méltelyez. A becsületrend kancellárja albizottságot küldött, ki az ügy megvizsgálására. Kiliállgatták a szerzőt. Marguerite kijelentette, hogy a becsületrend kancellárjának nincs joga ítélkezni ebben az ügyben, sőt, ami még rosszabb egyáltalán nem ért a regényhez, legfeljebb a becsülethez. Ő a szerző, különben sem törődik a véleményével. Ha tetszik, foszták meg a becsületrendtől. Sajtó, alatt a 160.000-ik „La Garconne”!

És ma elérkezett a francia irodalom legújabb világraszóló botránya idáig. Távirat jelent, hogy Millerand elnök rendeletet írt alá, amelyben Marguerite-t törli a becsületrend lovagiainak névsorából. Helvette az irodalom heirta Victor Marguerite nevét a nagy szerzők listájába. A tehetség nem függ a gomblyukfájdalmaktól.

Mulatságok.

— Műsoros estély Sírán (Világoson.) A „Sírán Polgári Daloskör” január 13-án fogja megtartani az idei farsangi estélyét, mely gazdag műsorral lesz kapcsolatos. A műsorban vetekednek a szebbnél-szebb zenei, ének- és prózai számok, melyeket Sírán műkedvelőinek legjobbjai fognak előadni. A minden tekintetben fényesnek ígérkező estély iránt máris igen nagy az érdeklődés és a műsor teljes sikerét biztosítja, hogy a rendezés a „Sírán Polgári Dalos-

kör” előnyösen ismert karmestere, Wiesenbacher József kezébe van le-téve:

Irodalom, művészet

• A színház heti műsora. Péntek: Kékszákál nyolcadik felesége, C. és premier-bérlés. Szombat: Délután 5 órakor Hazudik a muzsikaszó, bérlészetűnet. Este: Nincs előadás. Vasárnap délután: Hollandi menyecske. Este hét és fél órakor Hazudik a muzsikaszó, Bérlészetűnet. Este tíz és fél órakor Kékszákál nyolcadik felesége. Hétfő: Három és fél órakor Cserebere. Hét és fél órakor Hazudik a muzsikaszó, A. bérlés. Kedd: Hudák Julia táncművésznő fellépte és Rubicon francia vigjáték, Bérlészetűnet. Szerda: Hudák Julia táncművésznő fellépte és Bonvivan című operett, Bérlészetűnet.

• Kacagástól lesz hangos péntek este a városi színház nézőtere. Humorban és ötletben gazdag nagyszerű francia vigjáték, a Kékszákál nyolcadik felesége kerül színre, melyre hetek óta nagy gonddal készül a prózai együttes. Kékszákál nyolcadik feleségének vezetőszerpeit Ger-gely Gizi, Szántó Jenő, Kálmán Sári, Sipos és Darvas játsszák. A vigjátékot vasárnap éjszaka a fél tizenegyes előadáson ismétli meg a szintársulat.

• A Hazudik a muzsikaszó operettet minden este zsufolt nézőtér nézi végig úgy, hogy a színház igazgatósága a közönség általános óhajára műsört változtatott és még e hét szombatján, vasárnap és hétfő este színre hozza a nagyszerű operettet. A darab mind a három előadására jegyek elővételben a színház pénztáránál válthatók.

• Prihoda, a cseh csodahegedűs a király előtt. Bucuresti jelentések szerint, Prihoda Vasa tegnap délután mutatta be csodálatos művészetét a király előtt. Öfelsége elragadtatással üdvözölte a hangverseny után a fiatal művészt, aki csak nemrég tűnt fel a világvárosok hangversenypódiumain és mindenütt bámulatot és csodálatot keített. A művész még holnap is tart hangversenyt Bucurestiben és erre a hangversenyre már az összes jegyek elkeltek. Azután Aradra jön és vasárnap este kilenc órakor itt tartja a Kulturpalotában hangversenyét, melyre a jegyeket a Bloch-cég árusítja. A zeneértő közönségnek aligha volt része olyan művészi élvezetben, mint vasárnap.

• Délutáni előadásban kerül színre vasárnap a nagy sikert aratott Hollandi menyecske. Hétfő délután mérsékelt helyárak mellett a Cserebere kerül színre premier-szereposztásban.

• Európa legnagyobb színházai-ban aratott már zajos sikereket a legnagyobb magyar balett-táncosnő: Hudák Julia. Hudák Julia aradi fellépte szenzációképpen hat, a művésznő legutóbb Genuában a történelmi nevezetességű konferencia napjaiban lépett fel s akkor Lloyd George sa-ját kezű aláírású arcképével hódolt a nagy magyar művésznőnek. Mind-össze két estére sikerült lekötni az aradi színház igazgatóságának Hudák Juliát, aki nagyszerű és gazdag programot állított össze. A klasz-szikus táncestélyekre jegyek már most elővételben kaphatók a városi színház pénztáránál. A színház igazgatósága mind a két estét bérlészetűnetben tartja meg.

Miért nem iszol Gottschlig-rumot? Kapható mindenütt.

NYILTTÉR.

Az ezen rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget.

Felhívás!

Alulírott megvettem Káfri Mór borosjenői kereskedő ottani üzletét. Felkérem Káfri Mór esetleges hitelőit, hogy szíveskedjenek követeléseiket képviselőmnél, Dr. Nagy Sándor aradi ügyvédnél, Bulv. Reg. Ferdinand No. 12. 3 nap alatt annál is inkább bejelenteni, mivel ellenkező esetben az esetleges követeléseket nem veszem tekintetbe.

Just János,
borosjenői lakos.

47

Mély szomorúsággal tudatjuk, hogy

özv. Geiringer Alajosné
szül. Spörer Róza

69 éves korában Timisoaran (Temesváron) hirtelen elhunyt.
36 A gyászoló család.

80 lóerős 18 és fél légkörnyomású alacsony magas nyomású

gőztraktor
eladó.

Érdeklődés: 49

Tenner & Böhm, Arad.

„VICTORIA“

vatta, kötszer, gummiárúk és betegápolási cikkek gyára

FARMACON
(„Yes“-osztály)

NIETSCH ÉS TÁRSA

papírporkezelőgyár (Graffius) lerakata

DR. FÖLDES ÉS HEHS

piperocszappan (Margit-örme) vegyszert gyára

GLOBUS

gyógyszerészeti fadobozgyár

GUTH ÉS FIA

gyógyászati dugó és bádorgobozgyár

ROHDE FRIGYES R.-T.

(vasolín osztály.)

ARAD

Arad és aradmegyei képviselők:

HEHS ÉS KLEIN

Arad, Strada Eminescu (Deák Ferenc-utca) 8. 54

AZ IGAZI UTATI

Hamburg & Poststr. 12881

Fr. H. Soltan, betegkezelés

höllyegkeket megfertem.

gázt, ellenkező esetben az órák

beállítását követően a legújabb

Speciális szellem a legújabb

orvosi ajánlatoknál felismerhető

vagy a magán orvosi

speciális szellemet Szerepelt

délje meg szakterületet

struktúra elmaradása esetén

meg a vizsgálatlan szellemek. Men

nyilván tanácsom régen

Apró hirdetések.

Alkalmazás.

ALLANDÓ ÁLLÁST KAP, ha az „Aradi Közlöny“ ezen rovatát használja.

GÉPESZT keresek malomba szivógáz-motorhoz. Szíveségből felvilágosítást ad Lusztig, Bul. Reg. Maria 14. 13031

FIATAL, gyermektelen házaspár házmesteri állást keres. Asszony főzést is vállalja. Cim Wallinger hirdetőjében. 13171

SZALLITÁSI IRODÁBAN jártas nő munkaerő állást keres. Leveletet a kiadó továbbít „Szorgalmas 2“ jellegre. 300

PERFECT szobaleány azonnali belépésre felvétetik. Holländer, Str. Cloaca (Szent László-utca) 7. 52

EGY tisztességes házaspár takarításhoz felvétetik. Jelentkezni lehet a Fehér Kereszt étterem irodájában d. n. 2-5-ig. 13951

EGY SZAKACS tanuló felvétetik Fehér Kereszt étteremben. 13851

TISZTESSÉGES mindenek jó bizonyítványokkal, magas fizetéssel felvétetik. Cim Kelet hírlapiroda. 13032

BOLTISZOLGA állandó alkalmazást talál. Cim Kelet hírlapiroda. 13033

KERESÜNK azonnali belépésre irodai munkaerőket. Román nyelvtudása kötelező a német nyelvet is bírók, gép- és gyorsírók előnyben részesülnek. Csakis elsőrendű munkaerők jöhetnek számításba. Cim a kiadóban. 13033

KÉT beljárónő január 15-ére felvétetik Símay gőzfürdőbe. 13172

JOBb keresztény iparos családból való 14-15 éves leány fogtechnikus tanulóknak felvétetik. Cim a kiadóban. 67

Vétel és eladás.

NAGY HASZONRA TESZ SZERT, ha az „Aradi Közlöny“-ben hirdetsz.

GYÖNYÖRŰ EZÜST RETIKŰL, utazó táská neszesszerrel, pleed, férfi ing, kis leány ing, ágyterítők, függönyök, majolika asztal, 39-es csizma stb. eladók. Str. Consistoriului (Batthyány-utca) 28., I. em., jobbra. 1000

NÉGY darab üzemképes állapotban lévő malomhengerszék eladó. Erdős Testvérek Anygálat. 13032

AMERIKAI íróasztal megvételre keresetik. Cim Kelet hírlapiroda. 13033

KARIKAHAJÓS és egy kis Singer varrógép olcsón eladó. Cim Wallinger hirdetőjében. 13172

EGY szép hálószoba berendezés eladó. Cim a kiadóban. 44

SZÓDAVIZES ÜVEGET megvételre keresek. Cim a kiadóban. 48

LEVÁGOTT hizott pulyka szombaton Bul. Reg. Ferdinand (József főherceg-ut) 19. földszint eladó. 45

GYERMEK-KOCSI, autogénheggesztő 0.5 villanymotor eladó. Str. Bolinteanu (Arany János-utca) 1. Fűrészgár mögött. 55

EGY remek utazó bunda eladó. Szíveségből megtekinthető Maisl és Adler uridivat üzletében Arad. 50

BUTOR, tulhalmozott raktár miatt, ebédülő és hálószobák olcsó áron kaphatók Wiegensfeld, Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 40a) 12071

SZAZ FINOM levélpapír, 100 selyempapírral bélelt borítékkal Leu 45.— Knieszer papírkereskedőnél Strada Tudor Vladimirescu (Dobó-utca) 1. 11851

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szmirnaszőnyegeket, egész gyűjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Eliz-palota.) 11895

MINDENKI TUDJA, hogy a karácsonyi ajándékok legalkalmasabb beszerzési forrása az Ortutay-palotában levő Szépművészeti Szalon. Régi és modern festmények, szőnyegek és műtárgyak állandó kiállítása. 11911

MINDENNEMŰ ÉKSZERT, gyöngyöket, legmagasabb árban vesz Salon Artistique Bulev. Regina Maria (Andrássy-tér) 20. 12021

KÖNYVET és kottát (nagy tömegben) olcsón árulit Kerpel könyvüzlete. — Ugyanott kölcsönkönyvtár is. 12703

EGY spitzbiber bunda, ezüst retikül, perzsa, szmirna szőnyegek és mindenféle berendezési tárgyak eladók „Comissio“ bizományi üzlet Bulev. Regina Maria (Andrássy-tér) 20. az udvarban balra. 5914

A KARÁCSONYI VASÁRRA VALÓ TEKINTETTEL sürgősen keresünk antik butorokat, perzsa szőnyegeket, festményeket, műtárgyakat, régi füveg és porcelán tárgyakat, japán vázákat. Vidéki meghívásra kiutazunk. Szépművészeti Szalon, Ortutay-palota. 12907

VAS, SZERSZÁM és műszaki üzletbe tanonc fizetéssel felvétetik. Csetey & Seitz cég Arad, Bulevardul Regele Ferdinand (Boros Béni-tér) 14. 26

EGY rövid, vadmacska szőrme kabát olcsón eladó. Megtekinthető Heidrich Mariska női dvatterme Str. Colonel Pirici (Vörösmarty-utca) 3. II. em. 200

Ingtalan.

OLCSÓ HÁZHOZ JUT, ha az „Aradi Közlöny“ ezen rovatát átolvassa.

MODERN HÁZ 3 szobás lakással eladó. Cim a kiadóban. 42

JÓL jövedelmező bérház ½ hold szőlővel eladó. Két szobás lakás átadható április 1-re. Évi jövedelem 10.000 Lei. Str. Tutunului (Dohány-utca) 3. 13032

MALOMVEVŐK FIGYELMÉBE! Három járatú gőzmalom, három község központján más vállalat miatt eladó. Kabát Testvérek Ternova-Kurtaker. 51

MAGÁNHAZ megvételre kerestetik 3-4 szobás lakással helyvárosban, vagy közel a városhoz 150.000 Lei. Ajánlatok „Magánház“ jellegre a kiadóhivatalba címzendők. 46

MAGÁNHAZ gazdálkodásra alkalmas 2 szoba, konyha, mosókonyha, villanyvilágítás, elfoglalható lakással eladó. Str. Mijlocul (Közép-utca) 30. 13033

BÉRHAZAKAT keresünk megvételre üzlethelyiségekkel, forgalmas utcákban. Uranus-iroda főpostával szemben. 12991

ARADI határban földet teljes felszereléssel, lakással, Micalacan forgalmas korcsma fűszerüzlettel, nagy lakással, istállóval eladó. „Uranus“ iroda főpostával szemben. 12991

BÉRBE KERESTETIK Aradhoz közel 20-30 holdas tanya 3-5 évre. Ajánlatokat a kiadóba kérünk. 53

Üzletek.

FÉNYES ÜZLETE LESZ, ha hirdetését az „Aradi Közlöny“ „Üzletek“ rovatába feladja.

MOTOR, vagy vízi malmot keresek használt bérbe 2-4 járatut. Cim a kiadóhivatalban. 6137

PIACTÉREN legforgalmasabb helyen ki főzés eladó kétszobás lakással. „Uranus“ iroda főpostával szemben. 12991

Különféle.

VILLANYSZERELÉST, csengőberendezést legolcsóbban vállal Schwarz műszerész Strada Brancovici (Lázár Vilmos-utca) 3. 12815

DIRECTE importált legfinomabb eredeti norvég, kevéssé halszagu Cod-liver-oil. Csukamájolaj dr. Földes Béla gyógyszerész Arad. 12831

ELVESZETT szombaton este a Bulev. Dragalina (Apponyi-körutól) a Strada Moise Nicoara (Petőfi-utcan) át az Apolló-mozig egy rózsaszín korál függő. Beccsületes megtaláló illő jutalom mellett adja át Bulev. Dragalina (Apponyi-körut) 8. házmesternél. 43

ELVESZETT szombat este 6-7 óra között a Strada Bratianu (Weitzer-utcatól) a Dáciag terjedő útvonalon egy fél pár fekete selyem harisnya. Megtaláló illő jutalom ellenében juttassa a Str. Bratianu (Weitzer-utcai) harisnya kötődébe. 41

HASZNALT ÓLOM megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadóban.

FÉRFI- FIU- ÉS GYERMEKRUHA TELEP.

Iskolaruhák, fiu télikabátok, férfi-döltönyök, raglánok, télikabátok, szőrme bekacsok, bőrkabátok esőköpenyek nagy választékban. 2445

Bel- és külföldi gyapjuszövetek. Külön mérték utáni osztály.

SZÁNTÓ ÉS KOMLÓS. Piata Avram Iancu (Szabadság-tér, Színház-épület).

Németh Sándor és Társa saját gyártmányú csokoládé, bonbon és dessert áru gyári lerakatait tekintse meg. ARAD, báró Bohus-palota, Apollo mozi mellett.